

EENTJE OM BIJ TE LEREN.

EEN OVERZICHT VAN DE AFGELOPEN TIJDELIJKE TENTOONSTELLINGEN

Iedereen Jeneverbaron. Hasselaren en hun jenevererfgoed 5 februari tot 4 juni 2017

Wat als...

Jij ook nog een verhaal over of een voorwerp van het Hasseltse jeneververleden hebt?

Dan ben je niet de enige!

Het stokerijverleden van Hasselt ligt nog niet zo ver achter ons en de traditie is springlevend! De grote stokerijen mogen dan uit het stadsbeeld verdwenen zijn; de sporen ervan zijn gebleven...

Bij Hasselaren die er zelf werkten of die jenever verkochten. Bij (overleden) familieleden die er verhalen, documenten, foto's, recepten of voorwerpen over doorgaven. Bij Hasselaren die de jenevertraditie nieuw leven inblazen met nieuwe

producten of activiteiten. In oude stokerijen die na hun herbestemming trots hun verleden tonen.

In 2015 en 2016 verkoos het Jenevermuseum 9 jeneverbaronnen uit de verschillende Hasseltse wijken, elk met een persoonlijk jeneververhaal en/of jeneverobject. Het Jenevermuseum heeft zelf een collectie van 27.000 stuks. Samen bewaren we ons (!) jenevererfgoed.

Heb jij ook een leuk jeneververhaal, een artefact, of een andere suggestie of aanvulling? Wij staan open voor een gesprek!

De expo 'Iedereen Jeneverbaron. Hasselaren en hun jenevererfgoed' toont je wat Hasselaren en het Jenevermuseum sámen bewaren. Laat je inspireren!

DistillArt. Jenever- en likeuraffiches die blijven hangen 24 september 2016 tot 8 januari 2017

Exotische taferelen, blozende boertjes, verleidelijke dames of bekende koppen... Elk verkoopargument was goed om jenever en likeur aan de man te brengen. En dat met affiches in de meest uiteenlopende kleuren en formaten. Voor elke consument wat wils; inspeland op de nieuwste trends. Sommige affiches zijn werkelijk pareltjes van toegepaste kunst, ontworpen door kunstenaars of illustratoren als René Magritte, Léo Marfurt of Julian Key.

De expo toont een selectie uit de meer dan 600 stuks tellende affichecollectie van het Jenevermuseum, aangevuld met uitzonderlijke affiches uit publieke en private collecties. Kunsthistoricus en affiche-expert Karl Scheerlinck en het Jenevermuseum

onderzochten de stijlen, invloeden en marketingstrategieën van affiches voor Belgische jeneveren en likeuren van 1885 tot 2000.

Tersluiks. Alcoholsmokkel en sluikstokerij in de Lage Landen

3 februari tot 25 augustus 2013

“Ze werkten met open vuren en de alcohol stond ernaast...”

“Ik rook de alcohol op 200 meter...”

“Hij zat weggedoken in zijn ketel!”

Het zijn maar enkele uitspraken van voormalige speurders van Douane en Accijnzen uit de Belgisch-Nederlandse grensstreek. Het illegaal stoken van alcohol, maar ook het smokkelen ervan zijn lucratieve bezigheden waarin Belgen en Nederlanders aan elkaar gewaagd zijn. Maar wie waren deze sluikstokers en smokkelaars, wat waren hun motieven, hoe gingen zij tewerk, en vooral, hoe trad men tegen hen op?

Deze reizende tentoonstelling belichtte deze grensoverschrijdende clandestiene praktijken en vertelt aan de hand van onder andere smokkelattributen, illegale

stooktoestellen, foto's, geluids- en filmfragmenten en verschillende getuigenissen en concrete gevallen een kleurrijke én spraakmakende episode uit de gemeenschappelijke Belgisch-Nederlandse historie.

Bij de tentoonstelling verscheen een gelijknamige publicatie met redactionele bijdragen van Eric Van Schoonenberghe, Paul Spapens, Peter Zwaal en Michaël Van Giel. Deze publicatie werd uitgegeven bij Uitgeverij Snoeck in Heule en is te koop aan de museumbalie.

De tentoonstelling en publicatie waren het resultaat van een samenwerkingsproject van vijf musea in België en Nederland:

Nationaal Jenevermuseum in Schiedam (NL)

Nationaal Museum van Douane en Accijnzen in Antwerpen (B)

Elsmuseum in Beek (NL)

Likeur & Fris Museum in Hilvarenbeek (NL)

Alcohol tijdens de 19de eeuw. Biotechnologie in volle evolutie

3 juni tot 4 november 2010

Tijdens de 19de eeuw begint men de fysiologie en de biochemie van de kiemende graankorrel te begrijpen. Dat, samen met het groter en zelfstandig worden van de mouterijen, leidt tot een nieuwe mouttechnologie. Meer en meer brouwers en stokers kopen nu hun mout aan in plaats van het zelf te produceren. Zij stellen hoge eisen aan dat aangekochte mout, waardoor het belang van de moutanalyse ook toeneemt.

In dezelfde periode kent de Belgische jeneverproductie ongekende hoogten. De stokers nemen actief deel aan de eerste industriële revolutie. Vrij vroeg introduceren ze stoomgeneratoren, stoommachines en de stookkolom van Cellier-Blumenthal, die het distilleren niet alleen continu maar ook energiezuinig maakt. Nieuwe goedkopere grondstoffen zoals suikerbieten, suikerbietmelasse en aardappelen doen hun intrede.

Stokers gaan te rade bij eminente wetenschappers als Dubrunfaut en Pasteur en tijdens het laatste kwart van de 19de eeuw ontstaan de gist- en spiritusfabrieken die op grootschalige wijze, meestal uit suikerbietmelasse, goedkope, neutrale alcohol produceren. Ondertussen kent de industriële alcohol of spiritus ook vele andere toepassingen, niet gericht op consumptie: verwarming, verlichting, motoraandrijving, geneeskundig gebruik, ... Na een bezoek aan deze tentoonstelling hebben luchtgist, het Weense gistprocédé, de buskruitproef, de Hollandse proef, de chauffe-vin, de vochtweger, de horizontale stookkolom en de alcoholmeter geen geheimen meer voor elke jeneverliefhebber.

Professor Eric Van Schoonenberghe, ere-voorzitter van het Nationaal Jenevermuseum, verrichtte uitgebreid onderzoek naar de enorme wetenschappelijke ontwikkelingen in de biochemie en de stook- en brouwtechnologie van de 19de en de vroege 20ste eeuw. De resultaten van zijn onderzoek werden verwerkt in deze tentoonstelling met bijhorende publicatie.

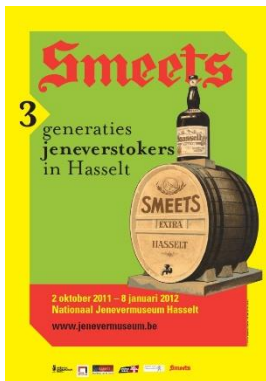

De kunst van het drinken
Herberg- en drinkscènes in de Belgische schilderkunst
 27 februari tot 5 juni 2011 (verlengd tot 4 september)

De tentoonstelling belichtte het genre van de 19de- en vroeg 20ste-eeuwse herberg- en drinkscènes in de Belgische schilderkunst en laat een 40-tal werken zien van kunstenaars als Constantin Meunier (1831-1905), Josse Impens (1840-1905), Gerard Portielje (1856-1939), Prosper De Wit (1860-1947) en Eugene Van Mieghem (1875-1930).

Herbergen en stammees waren in de 19de eeuw een geliefd onderwerp in de schilderkunst. Als kruispunt van talloze kleine, meanderende menselijke levenslopen, met al hun bescheiden mijmeringen en uitgelaten verzetjes, bood de kroeg in de eerste plaats immers een scène waarop het leven van dat moment zelf geënceneerd en getoond kon worden, in al haar vrolijke gulzigheid en treurige eenzaamheid.

Het Nationaal Jenevermuseum verzamelt al enkele jaren heel gericht schilderijen van Belgische kunstenaars, met als thema café- en drinktaferelen. Intussen groeide de collectie uit tot een – volgens kenners – unieke themaverzameling. Voor deze tentoonstelling vulde het museum de eigen collectie aan met interessante bruiklenen uit privécollecties en uit het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen, het Museum voor Schone Kunsten in Gent, het Groninger Museum, het Van Mieghem Museum en Het Stadsmus. Bij de expo verscheen een catalogus.

Smeets. Drie generaties jeneverstokers in Hasselt
 2 oktober tot 8 januari 2012

Smeets is al 90 jaar een sterk merk in Limburg, Vlaanderen en ver daarbuiten. Stokerij Smeets heeft haar stempel gedrukt op het lokale, nationale en zelfs internationale landschap van gedistilleerde drank. Luc Smeets, kleinzoon van stichter Gerard Smeets, onderzocht gedurende enkele jaren nauwgezet en objectief het meeslepende verhaal van deze stokerij. Het resultaat van zijn research werd vertaald in een tentoonstelling met bijhorende publicatie. De uitbouw van het jenevermerk Smeets is het werk van drie generaties vakkennis en ondernemertalent. Het is het meeslepende verhaal van het ontstaan en de groei van een 20ste-eeuws familiebedrijf in België dat begon als een kleinhandelszaak in de jaren 1920 en op het einde van de 20ste eeuw was uitgegroeid tot een jeneverstokerij met

een afzetmarkt in binnen- en buitenland. De bewuste keuze voor een moderne aanpak gebaseerd op product vernieuwing, kwaliteit en degelijkheid, lag aan de basis van dit succes.

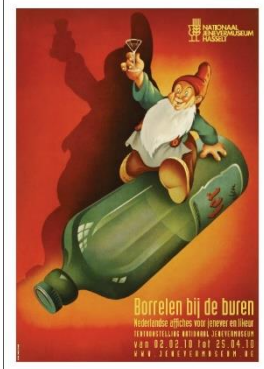
Vrouwentongen en mannepraat

Volkscafés in Vlaanderen

30 mei tot 26 september 2010

Sanseverias, droge worsten, filterkoffies, kickertafels, boltra, ...

Door hun alledaagse en ongedwongen karakter maken volkscafés deel uit van ons cultureel erfgoed. Niet alleen de vaak waardevolle interieurs, maar de geschiedenis, de verhalen en de anekdotes mogen niet verloren gaan. In deze tentoonstelling, met meer dan 160 foto's, geeft fotograaf Jimmy Kets een inkijk in het volkscafé zoals het vandaag nog bestaat. Zijn originele kleurbeelden geven de levendigheid van het volkscafé weer, zonder de realiteit te verbloemen of geweld aan te doen, én met oog voor detail en compositie. Daarbij kunnen de nodige relativisering en een vleugje humor niet ontbreken. In samenwerking met Volkskunde Vlaanderen - Huis voor immaterieel erfgoed vzw.

Borrelen bij de burens

Nederlandse affiches voor jenever en likeur

2 februari tot 25 april 2010

Het Nationaal Jenevermuseum bouwde een traditie op in het verzamelen en bestuderen van oude en recente Belgische affiches voor jenever en likeur. Deze tentoonstelling kijkt over de grenzen heen en toont de creativiteit en kleurenpracht van 100 jaar Nederlandse jeneveraffiches.

De tentoonstelling werd gerealiseerd met de medewerking van het Jenevermuseum Schiedam, het Stedelijk Museum Schiedam en het Gemeentearchief Schiedam.

Magnifique. Hasseltse keramiek spreekt!

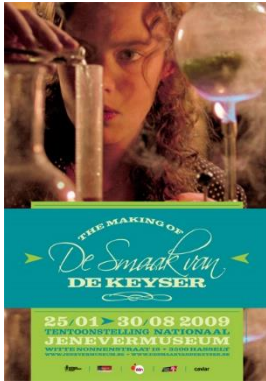
20 september 2009 tot 3 januari 2010

De *Manufacture des céramiques décoratives* de Hasselt ontwikkelt aan het einde van de negentiende eeuw en de eerste helft van de twintigste eeuw producten in verschillende sectoren. Het gaat om onder meer vazen en cache-pots (sierkeramiek), maar ook om siertegels, wandpanelen en geglazuurde bakstenen (bouwkeramiek). Daarnaast vervaardigde de Hasseltse keramieffabriek grote aantallen reclamevoorwerpen.

De tentoonstelling Magnifique brengt het verhaal van deze publicitaire Hasseltse keramiek. Behalve voor de belangrijkste opdrachtgevers Villers en Fryns, beide jeneverstokers én aandeelhouders in de fabriek, produceert de *Manufacture des céramiques décoratives* publiciteitsmateriaal voor diverse binnen- en buitenlandse

bedrijven uit andere sectoren dan de jeneverindustrie: vb. voor Poncelet in Verviers (de beroemde pastilles), voor Nutricia in Brussel (zuivelproducten), voor Bouhon in Brussel (inkten), voor Houtman in 's Hertogenbosch (tabak). Zelfs producenten voor conserven, oliën en tandpasta vinden hun weg naar de Hasseltse fabriek. Dit tentoonstellingsproject was het resultaat van een samenwerking tussen het Nationaal Jenevermuseum en de vzw Verzamelaars Unie Hasselts Keramiek (VUHK).

De vormgeving van de tentoonstelling gebeurde in samenwerking met de Media & Design Academie in Genk.

The making of... De Smaak van De Keyser

25 januari tot 30 augustus 2009

Hoe visualiseer je de zoektocht naar de perfecte smaak? Door wie of wat lieten de makers van de tv-serie De Smaak van De Keyser zich inspireren? Hoe hebben cast en crew dit jeneververhaal persoonlijk ingevuld? En in welke mate strookt dit fictieve verhaal met de realiteit?

Het tentoonstellingsparcours The making of De Smaak van De Keyser gunt de bezoeker van het Nationaal Jenevermuseum een blik achter de schermen van de populaire tv-reeks. Concepten, setlocaties, rekwisieten, foto's, film- en geluidsfragmenten ontsluiten de geheimen van De Smaak van De Keyser. Cast en crew getuigen hoe de serie tot stand kwam en hoe zij dit jeneververhaal persoonlijk

hebben ingevuld. De Smaak van De Keyser is een productie van Caviar voor Eén, in samenwerking met Tarantula, in een regie van Frank Van Passel en Jan Matthys. Het scenario is van Marc Didden naar een verhaal van Stef Wouters.

Pierre le buveur et Jean l'abstinant Anti-alcoholpropaganda vroeger en nu

21 september tot 25 januari 2009

Alcoholmisbruik is een probleem van alle tijden. Aan het einde van de 19de en bij het begin van de 20ste eeuw gingen verschillende matigheidsbonden hevig tekeer. Ze hanteerden hierbij heel verschillende media waarin op een vaak nogal betuttelende manier gewaarschuwd werd voor de gevaren van alcohol. Afschrikwekkende beelden en belerende teksten op affiches, volkskalenders, postkaarten, in tijdschriften, enz. dienden om de boodschap over te brengen. Vandaag zijn de toon, het accent en de aanpak voor anti-alcoholcampagnes totaal anders.

Het Nationaal Jenevermuseum illustreert deze de evolutie met zijn eigen collectie anti-alcoholpropaganda aangevuld met actuele stukken uit de verzamelingen van de

Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) en het Belgisch Instituut voor Verkeersveiligheid (BIVV). Ook met de medewerking van CAD Limburg.

Oranjabitter

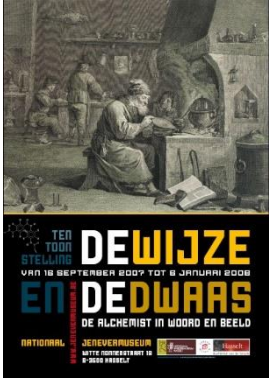
9 februari tot 31 augustus 2008

Nederlanders drinken het op Koninginnedag, maar ook in Vlaanderen werd de likeur oranjabitter met veel smaak geproduceerd en gedronken. Of toch op zijn minst in Hasselt aan het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw. Producenten als Looienga en Fryns promootten de appelsienlikeur met uitnodigende affiches, kleurrijke etiketten, originele sierborden en elegante art-nouveau kruiken.

Over de oorsprong van het drankje is niet zo heel veel bekend. In ieder geval werden in de 19de eeuw veel bitters geproduceerd. Oorspronkelijk ontstonden de bitters uit pure noodzaak. In Nederland werden bitters ook wel scheepsdranken genoemd.

Scheepsartsen vermengden de vaak bittere drank met jenever en suiker. Niet alleen werd hiermee scheurbuik voorkomen, bitters dienden ook om het dikwijls niet te drinken water te ontsmetten en ze maakten uiteraard het leven aan boord een stuk amuserender.

Maar was deze likeur wel zo bitter als zijn naam doet vermoeden? En welke zijn naast sinaasappels de andere ingrediënten van dit overheerlijke drankje? Vragen waarop deze tentoonstelling een antwoord biedt.

De wijze en de dwaas De alchemist in woord en beeld

16 september 2007 tot 6 januari 2008

Het begon in de middeleeuwen. Alchemisten zochten in hun donkere alchemistenkamers met de meest onwaarschijnlijke instrumenten naar de steen der wijzen die lood in goud deed veranderen. Ze waren op zoek naar een elixir dat de eeuwige jeugd zou brengen en het menselijke leven oneindig zou verlengen. Waren het pseudo-wetenschappers, idealisten die al hun geld verkwistten aan hun zogenaamde onderzoek? Of waren het inderdaad scheikundigen avant la lettre? Vast staat dat zij in hun alchemistenkamers heel wat verschillende technieken en processen ontwikkelden. Zij verfijnden het proces van verkalking, ontbinding, stolling, gisting, ... en uiteraard distillatie.

Het eindresultaat van hun zoektocht: parfums, kleurstoffen, buskruit, maar bovenal: een drankje dat niet alleen verschillende kwaaltjes genas, maar dat ook je zorgen deed vergeten.

Zonder het te weten lagen de alchemisten mee aan de basis van het aqua vitae of levende water, de borrel waar iedereen vandaag de dag nog steeds van geniet.

Fysisch-chemicus dr. Arthur Brinkman had, vanuit zijn vakgebied, een grote belangstelling voor de geschiedenis van de alchemie en vooral voor de relatie tussen alchemie en kunst. Via schilderijen, etsen, gravures en boeken van alchemisten en over de alchemie in het algemeen verdiepte hij zich in het beeld van de eerlijke onderzoeker of de door goudzucht verwaasde bedrieger, dat de maatschappij vroeger had van zijn vakgenoten. De uitgebreide prentencollectie van dr. Brinkman vormt de kern van deze tentoonstelling die de bezoeker onderdompelt in een sfeer van vol mystiek en symboliek.

25 jaar verzamelen De keuze van het Jenevermuseum

1 februari tot 26 augustus 2007

20.000 collectiestukken, het resultaat van 25 jaar verzamelwoede van het Nationaal Jenevermuseum. Duizenden etiketten, honderden stopen en glaasjes, tientallen kleurrijke affiches en evenveel distilleer- en andere apparaten die hun nut bewezen tijdens het productieproces van jenever. Het museum viert zijn 25ste verjaardag met een selectie van hoogtepunten uit zijn rijke verzameling.

Deze verrassende collectie begon zich te vormen einde jaren 70 en begin jaren 80. Dit gebeurde dankzij een aantal Hasselaren die, gedreven door hun belangstelling voor het jenevererfgoed van Hasselt, ijverden voor het behoud van de voormalige stokerij

Stellingwerff/Theunissen om er een jenevermuseum in onder te brengen. In afwachting van de restauratie van de stokerij in de Witte Nonnenstraat werd in 1980 de vzw Nationaal Jenevermuseum opgericht. De vzw bereidde de invulling van het museum voor en koos bewust voor een brede, nationale invalshoek. In 1981 stelde de Stad Hasselt het Oud Gasthuis van de Grauwzusters ter beschikking als tentoonstellingsruimte die het Jenevermuseum deelde met het Stadsmuseum. Op 7 augustus 1982 was het ontstaan van het Nationaal Jenevermuseum een feit.

Jenever in cijfers

10 september 2006 tot 7 januari 2007

In België wordt jaarlijks meer dan 11 miljoen liter gedistilleerde drank geproduceerd. China en Rusland blijven koplopers als het de productie aangaat. Beide landen zijn goed voor een productie van meer dan anderhalf miljard liter distillaten. Reken maar eens uit wat dat betekent als je weet dat één standaardglas gedistilleerd 3,5 centiliter bevat.

Productie is slechts de eerste stap. Daarna volgen verkoop en consumptie.

Hoeveel drinken Belgen? Drinken wij meer dan Nederlanders? En wat drinken wij?

Drinken wij meer bier en wijn dan sterke drank? Verkiezen we een whisky boven een

Productie, verkoop en consumptie... alles kan vertaald worden in cijfers en statistieken,

ook al moeten ze op hun beurt in de juiste context geplaatst worden en op tijd en stond

gerelativeerd.

De tentoonstelling 'Jenever in cijfers' brengt recente nationale cijfers en internationale statistieken op een interactieve en erg visuele manier.

Met medewerking van The IWSR (International Wine and Spirit Review).

Kleurrijke dames

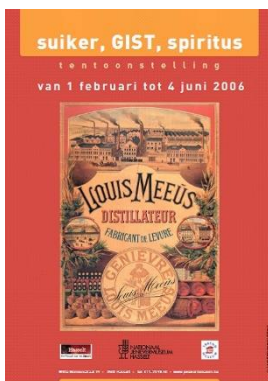
Vrouwen op jeneveraffiches

10 juni tot 27 augustus 2006

Vrouwen en jenever... op het eerste zicht een niet zo vanzelfsprekende combinatie.

Sinds jaar en dag wordt jenever beschouwd als een typisch mannendrankje. Nochtans worden vandaag heel wat (fruit)jeneveren en likeuren ook door dames gemaakt. Ook 100 jaar geleden trachtten jeneverstokers door de productie van verschillende likeuren en aperitieven een vrouwelijk doelpubliek aan te spreken. Aan het einde van de 19de eeuw en een heel stuk in de 20ste eeuw was de affiche het medium bij uitstek om een (nieuw) doelpubliek te bereiken.

De tentoonstelling toont een selectie van kleurrijke affiches uit de eigen museumcollectie. De afbeelding van de vrouw loopt als een rode draad doorheen deze selectie. Enkele stukken werden nooit eerder tentoongesteld. De affiches worden aangevuld met een aantal reclamedisplays en kalenders.

suiker, GIST, spiritus

1 februari tot 4 juni 2006

Suiker, gist en spiritus... onlosmakelijk met elkaar verbonden. Om het versuikerings- en vergistingsproces tijdens de jeneverproductie te verbeteren gaan vele stokers te rade bij geleerden als Pasteur en Dubrunfaut. De tentoonstelling gaat na waar de wortels liggen van de wetenschappelijke giststudies.

Grotere kennis van wetenschap en technologie zorgen ervoor dat eind 19de eeuw in de steden grote gist- en spiritusfabrieken ontstaan die op grootschalige wijze goedkope, neutrale alcohol produceren en dit product wereldwijd verspreiden. Enkele voorname fabrieken waren: Dumont (Chassart), Meeus (Wijnegem), Vinckenbosch (Hasselt), Bal (Antwerpen), Verstraeten (Brugge), enz.

Vandaag kent België nog één grote gistfabriek, Algist Bruggeman in Gent. Deze firma werd meer dan een eeuw geleden gesticht en vond eveneens haar oorsprong in de spiritusindustrie.

Een stukje geschiedenis van de wetenschappen van de alchemisten in de middeleeuwen tot vandaag.

2005**Elixir**

10 september tot 31 december 2005

Grappa, acqua di vita

1 februari tot 28 augustus 2005

2004**Pittig gekruid**

11 september tot 31 december 2004

Alcohol, een veelzijdig product

1 februari tot 31 augustus 2004

2003**Witteke in Borrelland - Alcohol in strips**

14 juni tot 31 december 2003

Hendrik Verlinden, gistingstechnoloog

2 februari tot 27 april 2003

2002**Toemaatjes, gadgets bij jenever**

21 juni tot 31 december 2002

Marfurt (affiches) voor jenever en likeur

27 januari tot 12 mei 2002

2001**Edik, Eek, Azijn**

13 september tot 31 december 2001

Alcohol, een levenselixir?

28 januari tot 6 september 2001

2000**In Glas Verpakt – De Belgische jeneverfles**

22 september tot 31 december 2000

Belgische jeneveraffiches voor 1945 (selectie uit eigen collectie)

17 juni tot 10 september 2000

Dr. Willems experimenteert – Vee en jenever gered

30 januari tot 22 mei 2000